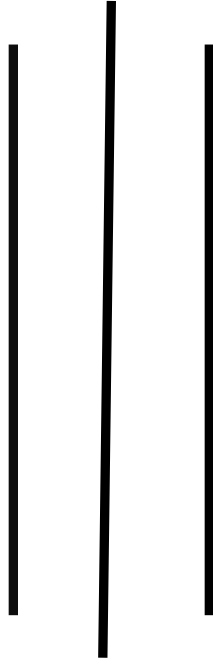

सुनछहरी गाउँपालिका
सुनछहरी गाउँपालिका शिक्षा ऐन, २०७९

सुनछहरी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

पोबाङ रोल्पा
५ नं प्रदेश नेपाल .

स्वीकृत मिति: २०७९/१०/२४

सुनछहरी गाउँपालिका शिक्षा ऐन, २०७९

स्वीकृत मिति: २०७९/१०/२४

नेपालको संविधानको धारा २२६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपालको संविधान, २०७२ को अनुसूची ८ क्रम संख्या ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (ज) मा रहेको शिक्षा सम्बन्धि कार्य क्षेत्रलाई कार्यान्वयन गर्न सुनछहरी गाउँ सभाबाट प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गरी सुनछहरी गाउँसभाले सुनछहरी गाउँपालिकामा गाउँ शिक्षा ऐन २०७९ बनाएको छ ।

प्रस्तावना :

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ :

- (१) यस ऐनको नाम सुनछहरी गाउँपालिकामा गाउँ शिक्षा ऐन (२०७९) रहेको छ ।
- (२) यो ऐन सुनछहरी गाउँपालिका क्षेत्रभर लागु हुनेछ ।
- (३) यो ऐन गाउँसभाबाट प्रमाणित भएको मितिदेखि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा -

- (क) “गाउँपालिका” भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम गठन भएको सुनछहरी गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “ऐन” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिका गाउँ शिक्षा ऐन (२०७९) लाई समेत जनाउँदछ ।
- (ग) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकार, शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “प्रमुख” भन्नाले गाउँपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “कार्यपालिका” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (च) “शिक्षा समिति” भन्नाले सुनछहरी गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुखले नेतृत्व गरेको दफा ८ अनुसारको शिक्षा समिति सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “शिक्षा अधिकृत/शाखा प्रमुख” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिकाको शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाको शिक्षा अधिकृत/ वा प्रमुखको कामकाज गर्न तोकिएको कर्मचारी सम्झनु पर्दछ ।
- (झ) “शिक्षक” भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रधानाध्यापकलाई समेत जनाउँदछ ।

- (ज) “कर्मचारी” भन्नाले सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।
- (ट) “परिवार” भन्नाले शिक्षक वा कर्मचारीसँग एकासगोलमा बस्ने तथा निज आफैँले पालनपोषण गर्नु पर्ने पति, पत्नी, छोरा, अविवाहिता छोरी, धर्मपुत्र, अविवाहिता धर्मपुत्री, बाबु, आमा वा सौतेनी आमा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुरुष शिक्षक वा कर्मचारीको हकमा निजको बाजे, बज्यै तथा महिला शिक्षक वा कर्मचारीको हकमा निजको सासू, ससुरालाई समेत जनाउँछ ।
- (ठ) “अभिभावक” भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी विद्यालयको अभिलेखमा जनिएका व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ड) “ पाठ्यक्रम विकास केन्द्र” भन्नाले संघीय शिक्षा ऐन बमोजिम विद्यालय तहको पाठ्यक्रमको लागि जिम्मेवार निकायलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ढ) “ परीक्षा समिति” भन्नाले दफा ९, बमोजिम गठन हुने परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ण) “ शिक्षा विकास कोष” भन्नाले दफा १५ बमोजिम खडा गरिएको संचित कोषलाई सम्झनु पर्छ ।
- (त) “विद्यालय” भन्नाले सामुदायिक वा संस्थागत विद्यालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (१) “सामुदायिक विद्यालय” भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति पाउने विद्यालय सम्झनु पर्छ ।
- (त२) “ संस्थागत विद्यालय” भन्नाले निजी लगानीमा संचालन गर्ने गरी दफा ३ बमोजिम अनुमति पाई स्थापित विद्यालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (थ) प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र” भन्नाले चार वर्ष उमेर पूरा भई पाँच वर्ष उमेर पूरा नगरेका बालबालिकाको लागि खोलिएको प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र, नर्सरी, केजी, मन्टेसरी आदि सम्झनु पर्छ ।
- (द) “ प्राथमिक शिक्षा” भन्नाले कक्षा एकदेखि कक्षा पाँचसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (ध) “ आधारभूत शिक्षा” भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (न) “ माध्यमिक शिक्षा” भन्नाले कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (प) “विद्यालय शिक्षा” भन्नाले आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (फ) “विशेष शिक्षा” भन्नाले दृष्टिविहीन, बहिरा, अटिज्म र बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्तश्रवण वा अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूलाई छुट्टै समूहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।
- (ब) “ आधारभूत विद्यालय” भन्नाले खण्ड (थ) (द) र (ध) बमोजिमको शिक्षा दिने विद्यालय सम्झनु पर्छ ।
- (भ) “ माध्यमिक विद्यालय” भन्नाले खण्ड (द), (ध) र (न) बमोजिमको शिक्षा दिने विद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(म) " व्यवस्थापन समिति" भन्नाले दफा १२ बमोजिम गठन हुने विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

(य) "शिक्षक किताबखाना" भन्नाले संघीय शिक्षा कानून बमोजिम गठन भएको शिक्षक किताबखाना सम्झनु पर्छ ।

(र) "शिक्षक सेवा आयोग" भन्नाले संघीय शिक्षा कानून बमोजिम गठन भएको शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको नियुक्ति तथा बढुवा सिफारिससमेत गर्ने आयोग सम्झनु पर्छ ।

(ल) " शैक्षिक सत्र" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराइने वार्षिक अवधि सम्झनु पर्छ ।

(व) " शुल्क" भन्नाले संस्थागत विद्यालयले दफा बमोजिम विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क सम्झनु पर्छ ।

(श) "सामुदायिक सिकाइ केन्द्र" भन्नाले अनौपचारिक रूपले समुदाय स्तरमा सञ्चालन गरिने जीवनपर्यन्त सिकाइ, अध्ययन अनुसन्धान र सीप सिकाइ लगायतका काम गर्ने केन्द्रलाई सम्झनु पर्छ ।

(ष) " धार्मिक विद्यालय" भन्नाले परम्परागत रूपमा चलिआएका गोन्पा, गुरुकुल, आश्रम,मदरसा मख्तब जस्ता धार्मिक विद्यालयहरुलाई जनाउँदछ ।

(स) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।

३. विद्यालय खोल्ने अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्ने :

(१) कुनै नेपाली नागरिकले विद्यालय खोल्न चाहेमा वडा समितिको सिफारिस लिई शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा तीन महिना अगावै अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, शिक्षा शाखामा निवेदन दिनु पर्नेछ । (२) विद्यालय खोल्नको लागि अनुसूची २ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा गरेको हुनु पर्नेछ

(३) दफा ३ बमोजिम विद्यालय खोल्ने अनुमतिको लागि निवेदन परेमा शिक्षा शाखा प्रमुखले निवेदनसाथ प्राप्त कागजातहरु र स्थलगत प्रतिवेदन जाँचबुझ गर्नेछ र

त्यसरी जाँचबुझ गर्दा प्रस्तावित विद्यालयको लागि दफा २ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा भएको देखिएमा शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा दुई महिना अगावै आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन शिक्षा समितिको बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम शिक्षा समितिको बैठकबाट अनुमति दिने सिफारिसको निर्णय भएमा कार्यपालिका समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) अनुसार कार्यपालिकाले शिक्षा समितिको सिफारिस मनासिब ठानेमा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन सक्नेछ । कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम शिक्षा शाखा प्रमुखले अनुसूचि ३ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनेछ ।

(६) यसरी अनुमति दिँदा शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा १५ दिन अगावै दिनुपर्नेछ

(७) उपदफा (५) बमोजिम शिक्षा शाखा प्रमुखले विद्यालय खोल्ने अनुमति दिँदा विद्यालय नक्साङ्कन र गाउँ शिक्षा समितिले निर्धारण गरेको वडाको लागि विद्यालयको अधिकतम संख्याको अधीनमा रही दिनु पर्नेछ ।

(८) यस ऐन विपरीत कसैले अनुमति दिएको वा प्राप्त गरेको पाइएमा गाउँ कार्यपालिकाले छानबिन गरी त्यसरी अनुमति प्राप्त विद्यालयको अनुमति जुनसुकै बखत रद्द गर्नेछ र त्यस्तो अनुमति दिनका लागि सिफारिस गर्ने र अनुमति प्रदान गर्ने पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गरिनेछ । (९) उपदफा (३) वा (५) बमोजिम अनुमति प्राप्त आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयले स्वीकृतिको अनुसूची - ४ बमोजिमको ढाँचामा शिक्षा शाखामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा शिक्षा शाखा मार्फत त्यस्तो विद्यालयको जाँचबुझ गरी वा गराई त्यसको प्रतिवेदन पेश गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(११) उपदफा (१०) बमोजिम जाँचबुझ प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि उपदफा २ बमोजिमको शर्त तथा बन्देज पूरा गरेको देखिएमा शिक्षा समितिको निर्णयको आधारमा कार्यपालिकाले विद्यालय खोल्न स्वीकृति दिनेछ ।

(१२) यसरी कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएमा शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले उपदफा २ बमोजिमको शर्त तथा बन्देजको अधीनमा रही त्यस्तो विद्यालयलाई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा स्वीकृति प्रदान गर्नेछ ।

(१३) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आधारभूत तहसम्म मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृति सम्बन्धी प्रक्रिया उपदफा ९ बमोजिम हुनेछ । यसका लागि एकल भाषाभाषी विद्यालयमा मातृभाषामा शिक्षा दिने, द्विभाषी विद्यालयमा दुवै भाषामा शिक्षा दिने र बहुभाषी विद्यालयमा भाषिक स्थानान्तरणको नीति अपनाई बालबालिकाहरूलाई उनीहरूको मातृभाषाबाट नेपाली वा अंग्रेजी भाषामा सहज रूपमा लाने व्यवस्था गरिने छ । एकल वा द्विभाषी विद्यालयका अभिभावकले चाहेमा त्यहाँ पनि भाषिक स्थानान्तरणको नीति अपनाइने छ । सबै खाले भाषाभाषीलाई एकअर्काको भाषा, लिपि तथा संस्कृति सिक्न एवं सिकाउन प्रोत्साहित गरिने छ ।

(१४) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आधारभूत तह भन्दा माथि मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृति सम्बन्धी प्रक्रिया र मापदण्ड मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(१५) संघीय ऐनको दफा ३ को उपदफा (७घ) बमोजिम गुरुकुल, आश्रम, मखतव, मदरसा, गुम्बा वा गोन्पा

समेतका सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफा नलिने उद्देश्यले विद्यालय सञ्चालन गर्न निवेदन दिने लगायत त्यस्तो विद्यालयको अनुमति, स्वीकृति र कक्षा थप सम्बन्धी व्यवस्था उपदफा १, ३ र ९ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(१६) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१५) बमोजिम विद्यालय सञ्चालन गर्न पूरा गर्नु पर्ने पूर्वाधार अनुसूची -६ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(१७) गुरुकुल, आश्रम, मख्तव, मदरसा, गुम्बा वा गोन्पा समेतका सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले सञ्चालन गर्ने शिक्षा सम्बन्धी नीति, पाठ्यक्रम, त्यस्ता संस्थालाई दिने अनुदान तथा समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(१८) यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय संचालन गर्दा देहायका कुरामा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :

(क) शैक्षिक गुठी संचालन गर्ने संचालक (ट्रष्टी) संगठित संस्थाको रूपमा हुनुपर्ने (ख) शैक्षिक गुठी संचालन गर्दा संचालक बोर्डमा सार्वजनिक गुठी भए कम्तिमा पाँच जना र निजी गुठी भए कम्तिमा तीन जना सदस्य हुनुपर्ने

(ग) शैक्षिक गुठीको आय व्ययको लेखा तोकिए बमोजिम खडा गरी मान्यता प्राप्त लेखा परीक्षकबाट लेखा परीक्षण गराउनु पर्ने

(घ) शैक्षिक गुठीको तत्काल कायम रहेका गुठीका संचालकले आफ्नो जीवनकालमै वा शेषपछि गुठीयारको रूपमा उत्तराधिकारी तोकन सक्नेछ ।

४. माध्यमिक शिक्षाको प्रकार : माध्यमिक शिक्षा देहायका प्रकारका हुनेछन्

(क) साधारण माध्यमिक शिक्षा ।

(ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा ।

(ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

५. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा संचालन सम्बन्धि व्यवस्था : (१) नगरपालिकाले शिक्षा मन्त्रालय तथा विभिन्न संघ संस्थासँग समन्वय गरी आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी कुनै सामुदायिक विद्यालयमा विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा संचालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) कुनै विद्यालयले विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा संचालन गर्न चाहेमा गाउँपालिकाले सो सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गरी सो विद्यालयलाई त्यस्तो शिक्षा संचालन गर्न तोकिए बमोजिम स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(३) दूर शिक्षा विशेष शिक्षा तथा समावेशी शिक्षाको संचालन साधारण शिक्षा सरह हुनेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि दृष्टिविहीन, न्यून दृष्टीयुक्त, बहिरा, सुस्त श्रवण, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता तथा श्रवण दृष्टिविहीन भएका बालबालिकाको लागि पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक, शिक्षण सिकाइ र मूल्यांकन प्रणालीमा फरक व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(५) अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा र दूर तथा खुला शिक्षाको संचालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६. शिक्षाको माध्यम :

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा वा दुवै भाषा हुनेछ । (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) प्राथमिक शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिनेछ ।

(ख) गैर नेपाली नागरिकले गाउँपालिकाभित्रका विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषाको अध्ययन गर्न सक्नेछ ।

(ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुन सक्नेछ । (घ) अनिवार्य अंग्रेजी विषय अध्ययन गराउँदा अंग्रेजी भाषामा नै गराउनु पर्नेछ ।

७. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक :

(१) विद्यालयले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागु गर्नु पर्छ

(२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै व्यवस्था भए तापनि स्थानीय भाषा संस्कृति तथा मौलिकताको संरक्षण गर्ने सन्दर्भमा गाउँपालिकाले स्थानीय पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक लागु गर्न सक्नेछ ।

८. गाउँ शिक्षा समितिसम्बन्धि व्यवस्था :

(१) सुनछहरी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संचालन हुने विद्यालयको व्यवस्थापन रेखदेख र समन्वय गर्ने कामको लागि देहाय बमोजिमको एक शिक्षा समिति रहनेछ :

(क) गाउँपालिकाको प्रमुख

(अध्यक्ष)

(ख) गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

(ग) गाउँपालिकाको सामाजिक समितिको संयोजक - सदस्य

(घ) गाउँ पालिकाले तोकेको गाउँ कार्यपालिकाका एकजना महिला सहित २ जना - सदस्य

(ङ) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापकहरु मध्येबाट गाउँपालिकाको प्रमुखले तोकेको एक जना प्रधानाध्यापक - सदस्य

(च) सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुमध्येबाट गाउँ शिक्षा समितिले मनोनित

गरेको एक जना

- सदस्य

(छ) गाउँ स्तरीय शिक्षक महासंघको अध्यक्ष वा शिक्षकहरूको पेशागत संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरू मध्येबाट शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एक जना - सदस्य

(ज) संस्थागत विद्यालयहरूको प्रतिनिधिमूलक संस्था मध्येबाट विद्यालयहरूको सिफारिसमा गाउँ शिक्षा समितिले मनोनित गरेको प्रतिनिधि एक जना - सदस्य

(झ) गाउँपालिका स्तरीय अभिभावक संघका तर्फबाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुखले तोकेको प्रतिनिधि एक जना - सदस्य

(ञ) गूठी वा परम्परागत धार्मिक विद्यालयका तर्फबाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी गाउँपालिकाको प्रमुखले तोकेको सदस्य १ जना - सदस्य

(ट) शाखा प्रमुख/शिक्षा अधिकृत (शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा) - सदस्य सचिव

(२) शिक्षा समितिको बैठक कम्तिमा प्रत्येक चौमासिकमा एक पटक बस्नुपर्नेछ ।

(३) मनोनित सदस्यहरूको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(४) शिक्षा समितिको बैठक भत्ता गाउँपालिकाको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ

(५) बैठक संचालनको लागि कम्तीमा ५० प्रतिशत सदस्यको उपस्थिति आवश्यक पर्नेछ भने बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

(६) शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. परीक्षा संचालन तथा समन्वय समिति :

(१) गाउँपालिकाको विद्यालयहरूमा परीक्षा संचालन तथा समन्वयको लागि देहायको एक परीक्षा संचालन तथा समन्वय समिति रहनेछ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - संयोजक

(ख) इलाका प्रशासन कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि: - सदस्य

(ग) सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूमध्ये शिक्षा समितिले मनोनयन गरेको एकजना - सदस्य

(घ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरू मध्ये आधारभूत र माध्यमिक तहबाट एक एक जना पर्ने गरी कम्तिमा एक महिलासहित शिक्षा समितिले मनोनयन गरेका दुईजना - सदस्य

(ङ) संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरूमध्ये आधारभूत र माध्यमिक तहबाट एक एक जना पर्ने गरी कम्तिमा एक महिलासहित शिक्षा समितिले मनोनयन गरेका दुईजना - सदस्य

(च) नेपाल प्रहरीको प्रतिनिधि - सदस्य

(छ) शाखा प्रमुख/शिक्षा अधिकृत (शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा) - सदस्य सचिव

(२) परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(३) स्थानीय तहको क्षेत्रधिकार बाहिरको शैक्षिक तहको परीक्षा संचालन गर्न सम्बन्धित निकायबाट भएको व्यवस्था बमोजिम समितिले सहजीकरण र समन्वय गर्नेछ ।

(४) कक्षा ८ को परीक्षा संचालन, परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिबाट स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम समितिले गर्नेछ ।

(५) उपनियम ३ र ४ बाहेकको कक्षाहरूको परीक्षा संचालन समितिले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्देशनमा प्रधानाध्यापकले गर्नेछ

१०. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने: गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा आधारभूत तथा माध्यमिक तहमा अध्ययन गर्ने गरिब जेहेन्दार दलित अपाङ्ग कमलरी तथा अति विपन्न परिवार तथा समुदायका विद्यार्थीहरूका लागि नेपाल सरकारद्वारा प्रदान गरिने छात्रवृत्तिमा नदोहोरिने गरी छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

११. प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रलाई अनुदान दिन सक्ने : गाउँपालिकाले रीतपूर्वक गाउँ क्षेत्रभित्र खोलिएका प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रहरूलाई तोकिए बमोजिम अनुदान दिन सक्ने ।

१२. प्रारम्भिक बाल शिक्षासम्बन्धि व्यवस्था : प्रारम्भिक बाल शिक्षाको संचालन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३. विद्यालय व्यवस्थापन समिति :

(१) सामुदायिक विद्यालयको संचालन, रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्नको लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ

(क) विद्यालयका अभिभावकहरूले आफूहरूमध्येबाट चुनेका एकजना १ जना महिला र १ जना दलितसहित चारजना - सदस्य

(ख) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडाका निर्वाचित सदस्यहरूमध्येबाट वडा समितिले तोकेको एकजना प्रतिनिधि - सदस्य

(ग) विद्यालयका संस्थापक स्थानिय, बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमीहरूमध्येबाट समितिले मनोनित गरेको एकजना

महिलासहित दुई जना - सदस्य

(घ) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूले आफूहरूमध्येबाट छानी पठाएको एक जना - सदस्य

(ङ) विद्यालयमा अध्ययनरत छात्रा, छात्रहरूमध्येबाट एक जना छात्रा र एक जना छात्र गरी बालकलवले मनोनयन गरेको २ जना आमन्त्रित - सदस्य

(च) प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

(२) प्राविधिक तथा व्यावसायिक विषयमा अध्ययन वा तालिम गराइने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा गाउँस्तरका उद्योग तथा वाणिज्य महासंघका दुई जना प्रतिनिधि रहनेछन् ।

(३) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूले उपदफा १ को खण्ड (क), (ख) र (ग) बमोजिमका सदस्यहरू मध्येबाट छानेको सदस्य सो समितिको अध्यक्ष हुनेछ । (४) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष छनौट नभएसम्मका लागि वा अध्यक्षको अनुपस्थितिमा सो समितिका ज्येष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(५) विशेष शिक्षा संचालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तिमा पचास प्रतिशत सदस्यहरू अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अभिभावक र समावेशी शिक्षा वा स्रोत कक्षा संचालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तिमा एकजना अपाङ्गता भएको व्यक्ति सदस्य रहनेछ ।

(६) सम्बन्धित विद्यालय शिक्षा शाखा प्रमुखलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गरिनेछ ।

(७) संस्थागत विद्यालयको संचालन, रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

क) विद्यालयका संस्थापक वा लगानीकर्ताहरूमध्येबाट विद्यालयको सिफारिसमा शिक्षा शाखाले मनोनित गरेको व्यक्ति - अध्यक्ष

ख) सम्बन्धित वडाको वडा समितिले तोकेको वडा सदस्य - सदस्य

ग) अभिभावकहरूमध्येबाट एक जना महिला समेत पर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापनले मनोनित गरेको दुई जना - सदस्य

घ) सम्बन्धित क्षेत्रको विद्यालय निरीक्षक वा स्रोतव्यक्ति - सदस्य

ङ) सम्बन्धित विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीहरूले आफूहरूमध्येबाट छानी पठाएको एकजना - सदस्य

च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

८) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका मनोनित सदस्यहरूको कार्य अवधि ३ वर्षको

हुनेछ ।

(९) सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र बैठकसम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१०) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र बैठकसम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(११) शैक्षिक गुठी अन्तर्गत संचालन भएका विद्यालयको संचालन रेखदेख तथा व्यवस्थापनसम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१४. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सक्ने :

(१) कुनै विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले तोकिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न नसकेमा सोको कारण खुलाई गाउँ शिक्षा समितिले त्यस्तो विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सक्नेछ । तर त्यसरी विघटन गर्नुअघि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि अर्को विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म वा अन्य कुनै कारणले गठन नभएसम्म विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम गर्न गाउँ शिक्षा समितिले एक अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

१५. गाउँ शिक्षा विकास कोषसम्बन्धि व्यवस्था :

(१) सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकासमा सहयोग पुर्याउन तथा त्यस्ता विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नको लागि यस गाउँपालिकामा एक गाउँ शिक्षा विकास कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन :

क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान

ख) गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त अनुदान

ग) शिक्षा करबाट उठेको रकम

घ) चन्दा तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको संचालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकको विभागबाट हुनेछ ।

१६. विद्यालय विकास कोषसम्बन्धि व्यवस्था:

: (१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय विकास कोष हुनेछ, जसमा देहायका रकमहरू रहनेछन् :

क) नेपाल सरकार तथा गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान

ख) गाउँ शिक्षा विकास कोषबाट प्राप्त अनुदान

ग) शुल्कबाट आउने अनुदान

घ) चन्दा, दान दातव्य तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको संचालन र लेखा परीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१७. विद्यालयको सम्पत्ति :

(१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति गाउँपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा प्रचलित कानून बमोजिम बेचबिखन गरी प्राप्त भएको रकम सम्बन्धित गाउँ शिक्षा विकास कोषमा जम्मा गर्नेछ ।

(२) शैक्षिक गुठी अन्तरगत संचालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहनेछ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक गुठीको रूपमा संचालन गरिएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि शैक्षिक गुठी वा त्यस्तो गुठीका संचालकले आफ्नो लगानीको पुरै वा आंशिक हिस्सा तोकिए बमोजिम उत्तराधिकारीलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

(४) कुनै कारणले शैक्षिक गुठी अन्तरगत संचालित विद्यालय बन्द भएमा त्यस्तो विद्यालयको नाममा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति हुनेछ र त्यस्तो सम्पत्ति गाउँपालिकाले कुनै सामुदायिक विद्यालय वा शैक्षिक संस्थाको काममा प्रयोगमा ल्याउन सक्नेछ र निजी गुठी अन्तरगत संचालित विद्यालयको सम्पत्ति उपदफा (३) बमोजिम कसैलाई हस्तान्तरण नगरेको भएमा त्यस्तो गुठीका तत्काल कायम रहेका गुठी संचालकले तोकिएबमोजिमको विद्यालय वा शैक्षिक संस्थालाई दिन सक्नेछ ।

१८. अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्न सक्ने :

(१) कुनै संस्थागत विद्यालयले दफा ३ को उपदफा ४ बमोजिमको म्यादभित्र विवरण नदिएमा वा यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत अन्य कुनै काम गरेमा तोकिएको अधिकार प्राप्त व्यक्तिले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्न सक्नेछ ।

(२) तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

१९. विद्यालयको वर्गीकरण : विद्यालयलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

२०. शुल्क सम्बन्धि व्यवस्था :

(१) नेपाल सरकारले निशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनैपनि किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) उपदफा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि कुनै अभिभावकले आफ्नो इच्छाले सामुदायिक विद्यालयलाई दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग लिन सकिनेछ । (३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा निशुल्क तथा अनिवार्य तथा माध्यमिक तहसम्म निशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नको लागि नेपाल सरकार तथा गाउँपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ ।

(४) दृष्टिविहीन बालबालिकालाई ब्रेललिपि तथा बहिरा र स्वर वा बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई साङ्केतिक भाषाको माध्यमबाट निशुल्क शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

(५) उपदफा १ बमोजिम निशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षा बाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।

(६) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्क लिइसकेपछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नको लागि र विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माणको लागि कुनै पनि किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(७) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकार प्राप्त व्यक्तिबाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थीसँग शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकार प्राप्त व्यक्तिले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ र ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरिनेछ ।

२१. शिक्षक महासंघ शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण सम्बन्धी व्यवस्था : (१) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरुको पेशागत हकहितको सम्बन्धमा कार्य गर्न गाउँ पालिकाभित्र एक शिक्षक महासंघ रहनेछ ।

(२) शिक्षक महासंघको निर्वाचन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(३) देहायका अवस्थामा शिक्षकलाई पदबाट हटाइनेछ :

(क) पदीय दायित्व पुरा नगरेमा,

(ख) बिना सूचना लगातार पन्ध्र दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको प्रमाणित भएमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,

(ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा अन्य कुनै व्यवसायिक क्रियाकलाप गरेमा,

(च) शिक्षक वा कर्मचारी राजनीतिक दलको कार्यकारिणी समितिको सदस्य रहेको पाइएमा ।

२२. शिक्षकको सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) शिक्षकको सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२३. अन्तर स्थानीय तह शिक्षक सरुवा सहमति सम्बन्धी : अन्तर स्थानीय तह शिक्षक सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था गाउँ शिक्षा समितिले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

२४. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने : (१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धी काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन हुँदैन तर विद्यालयको पठनपाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना निर्वाचनसम्बन्धी काम प्राकृतिक प्रकोप उद्धार वा गाउँपालिकाले तोकेको अन्य काममा खटाउन सकिनेछ ।

२५. छात्रवृत्ति, अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था: छात्रवृत्ति, अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२६. बिदा तथा काज सम्बन्धी व्यवस्था : शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीले पाउने बिदा तथा काजसम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानून वा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२७. बालबालिकालाई निस्कासन गर्न शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने :

(१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निस्कासन गर्न पाइने छैन ।

(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

२८. अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्ष संचालन गर्न नहुने :

(१) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्ष, भाषा शिक्षण वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्ष संचालन गर्न पाउने छैन ।

(२) उपदफा १ बमोजिम शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्ष, भाषा शिक्षण वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्ष संचालन गर्न अनुमति लिने सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२९. दण्ड सजाय सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) कसैले विद्यालयको सम्पति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारीले बिगो बमोजिम जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा वा गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुर्याएमा कसुरको मात्रा हेरी त्यस्तो व्यक्तिलाई एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना वा छ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुन सक्नेछ ।

(क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भंग गरेमा,

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरवाही वा गैर जिम्मेवारपूर्ण कार्य गरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरुको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(छ) अनुमति नलिई दफा २६ अन्तरगतको कार्य गरेमा ।

(३) उपदफा १ र २ बमोजिमको कसूर सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षक वा कर्मचारी उपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी मुद्दा दायर भएको मितिदेखि मुद्दाको टुंगो नलागेसम्म निलम्बन हुनेछ । सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐन बमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ ।

(४) उपदफा १ र २ मा लेखिएदेखि बाहेक कसैले यो ऐन वा यस ऐन अन्तरगत बनेको दफा उल्लंघन गरेमा तोकिएको अधिकार प्राप्त व्यक्तिले देहाय बमोजिम सजाय गर्न सक्नेछ : (

(क) विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीलाई विभागीय सजाय गर्ने,

(ख) विद्यार्थीलाई विद्यालय वा छात्रावास वा परीक्षाबाट निस्कासन गर्ने,

(ग) कसूरको मात्रा हेरी एक हजार रुपैयाँदेखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने,

(घ) विद्यालयलाई सरकारी सहायता घटाउने रोक्ने वा बन्द गर्ने,

(ङ) विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने ।

३०. मुद्दा हेर्ने अधिकारी : उपदफा १ बमोजिम सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दामा प्रमुख जिल्ला अधिकारीले कारवाही र किनारा गर्नेछ ।

३१. नियम, कार्यविधि, निर्देशिका तथा मापदण्ड बनाउन सक्ने अधिकार : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नका लागि गाउँपालिकाले नियम, कार्यविधि, निर्देशिका तथा मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।

३२. बाधा अड्काउ हटाउने अधिकार : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनका लागि कुनै बाधा अड्काउ परेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ हटाउन गाउँ पालिकाको राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी आदेश

निकाल्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ ।

३३. बचाउ र लागु नहुने : यो ऐन वा यस ऐन अन्तरगत बनेका नियममा लेखिए जति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानूनसँग बाझिएको हदसम्म प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।